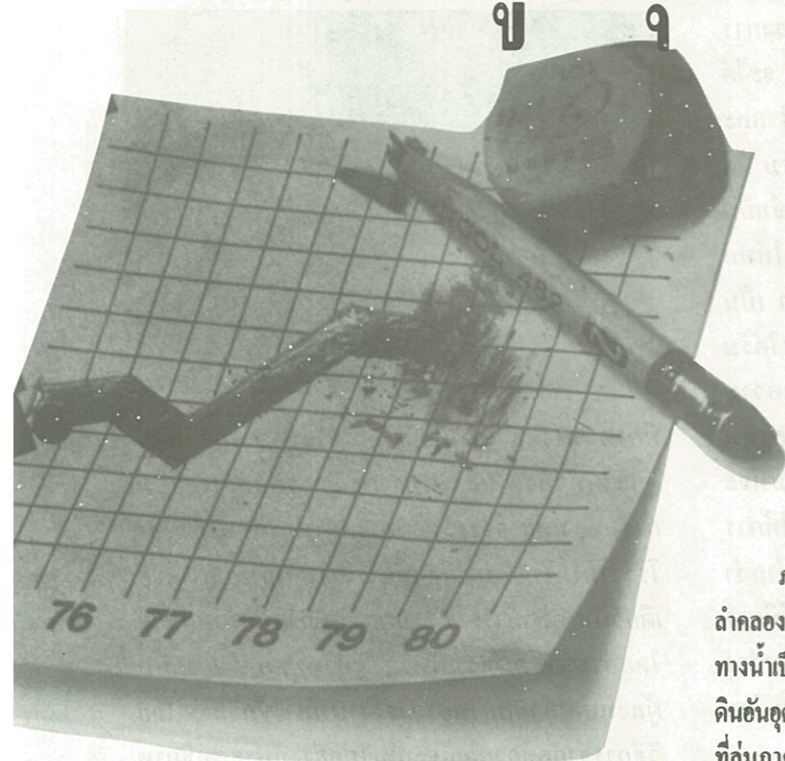
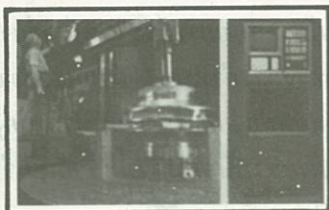
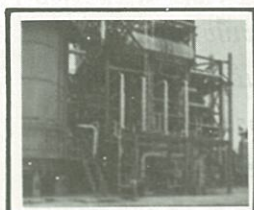

ภาพรวมของอุตสาหกรรมไทย จากอดีตสู่ปัจจุบันไปยังอนาคต

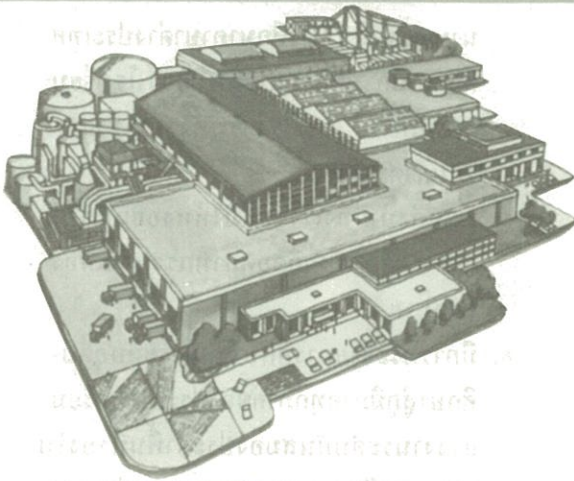
*นพดล จรัสศรี

ภาพเก่า ๆ ของประเทศไทยจะเห็นแม่น้ำหลายสาย
ลำคลองมากมายมีน้ำเอ่อท่วมพื้นดินฝั่ง ใช้การคมนาคมขนส่ง
ทางน้ำเป็นหลักโดยสะดวก น้ำหลากตามฤดูกาลพัดพาตะกอน
ดินอันอุดมด้วยอินทรีย์วัตถุเป็นปุ๋ยธรรมชาติมาสู่พื้นที่เพาะปลูก
ที่ลุ่มภาคกลางของประเทศ ชะล้างกำจัดวัชพืช ปลวกหนอน
เพลี้ยแมลงศัตรูพืชได้อย่างสมดุลธรรมชาติ เกษตรกรไม่
จำเป็นต้องใส่ปุ๋ยเคมีอย่างหนักเหมือนเวลานี้ พืชผักองุ่น
เขียวขจี เหลือกินเหลือใช้ ในนามีปลา ในนามีข้าว ฝนตก
ต้องตามฤดูกาล องค์การอาหารและเกษตรโลกเคยประกาศ
มอบหมายให้ประเทศไทยเป็นอู่ข้าวอู่น้ำแก่พลโลก ถ้าประ-
เทศไทยยอมรับภาระเช่นนั้น ประเทศไทยจะต้องพัฒนา
เศรษฐกิจไปในทิศทางอุตสาหกรรมแปรรูปผลิตภัณฑ์ทาง
การเกษตรครบวงจรอย่างเช่นประเทศฮอลแลนด์ เดนมาร์ก
นิวซีแลนด์ อิสราเอล

*หัวหน้าภาควิชาการบริหารงานบุคคล คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ : พท.ม. (บริหารงานบุคคล)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หลังสงครามโลกครั้งที่สองเป็นต้นมา ประเทศไทยเน้นนโยบายพัฒนาประเทศทางด้านอุตสาหกรรม มีคำกล่าวเสียดสีจากผู้ที่ไม่ประสงค์จะสนองตอบนโยบายของรัฐว่า “ตราบโดที่คนไทยยังจับกันไถเดินตามหลังควาย ประเทศไทยไม่มีวันที่จะเจริญทัดเทียมอารยประเทศ” ในความเข้าใจภาษาไทย วัวควายเป็นสัญลักษณ์ของความโง่สันคืด ดังนั้น การที่คนไทยเดินตามหลังควาย จึงถูกเพ่งเล็งว่าโง่กว่าสัตว์ หันหลังให้ท้องฟ้าหมายความว่าไม่ทะเยอทะยาน หันหน้าสู่ดินหมายความว่าไผ่ดำ เอาแต่กินเหล้าเล่นการพนันแทงหวย นั่นคือทัศนคติของรัฐบาลที่มีต่อประชาชนในยุคนั้น มีการนำภาพยนตร์สารคดีเกี่ยวกับชาวนาสหรัฐอเมริกาสำรวจขั้วเครื่องบินตรวจไร่นา ขับแทรกเตอร์เก็บเกี่ยวข้าวโพดข้าวสาลี ทำทางส่งท่ามะดะแมง ผลผลิตเต็มท้องทุ่งสุดลูกหูลูกตา เครื่องจักรทำงานทั้งวันทั้งคืนราวกับเป็นโรงงานเคลื่อนที่ที่อยู่ในไร่ ป้อนเข้าทางหนึ่ง ออกอีกทางหนึ่งร่วงกราวเป็นสายไม่จบสิ้น พร้อมทั้งจะบรรจุกระสอบส่งขายได้เลย หรือไม่ก็เป็นฟิล์มจากประเทศอังกฤษที่มีโรงงานอุตสาหกรรมทั่วทั้งประเทศ ปล่องไฟพันคว้นดำมืดมืดแสดงถึงการเร่งผลผลิตส่งออกขายทั่วโลก ต้องการกระตุ้นให้คนไทยอยากทำอุตสาหกรรมแทนกสิกรรม

จากภาพลักษณ์เก่า ๆ จะส่งผลอย่างไร โปรด

ติดตามการวิเคราะห์ภาพรวมของอุตสาหกรรมไทยต่อไป

ในราวปีพ.ศ. 2485 ถึง 2500 สมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลสงครามผู้ผลักดันกะทันหันรุนแรงให้คนไทยเปลี่ยนวิถีชีวิตอย่างชนิดที่ไม่มีผู้ใดตามความคิดเรื่องการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของท่านนายกรัฐมนตรีหลวงพิบูลสงครามผู้นี้ได้ทัน ตัวอย่างของการเปลี่ยนแปลงได้แก่

1. ให้มีการรับประทานอาหารวันละ 3 มื้อเป็นเวลา หักใช้ช้อนส้อมแทนเปิบข้าวด้วยมือและส่งเสริมการบริโภคเส้นก๋วยเตี๋ยวเส้นหมี่วุ้นเส้นขนมจีน กงจะให้คล้ายสปาเก็ตตี้
2. ต้องสวมเสื้อปกปิดร่างกายมิให้เปลือยเปล่า แม้จะอยู่ในเรือนของตนเองถ้าฟังก็ตามเวลาออกนอกบ้านต้องสวมหมวก ส่งเสริมการแต่งกายสากลนิยมทั้งหญิงและชาย
3. สั่งให้เลิกกินหมากพลู สนับสนุนการดื่มน้ำชากาแฟ ถ้าไม่ใส่นมสดเรียกว่ายกล้อ
4. สั่งให้หมั่นขยันทำมาหากิน ส่งเสริมการมีลูกมากเพื่อช่วยเหลือในกิจการงาน
5. สั่งให้นิยมใช้เงินสดค้าไทยโดยมีคำขวัญว่า “ไทยทำ ไทยใช้ ไทยเจริญ” อุตสาหกรรมภายในประเทศประเภทเกี่ยวกับสินค้าอุปโภคบริโภคเริ่มเกิดมากมาย
6. เปลี่ยนแปลงภาษาพูดภาษาเขียน ทำความวุ่นวายอยู่หน้าอาทิ ผลาณปิดขวดชา
7. ปฏิรูประบบการบริหารราชการ ขุมมณฑลปกครองโดยสั่งให้ผู้ว่าราชการจังหวัดขึ้นตรงต่อกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย แต่เจ้าหน้าที่ผู้ชำนาญการด้านต่าง ๆ จากกระทรวงทบวงกรมอื่น ๆ ที่ประจำจังหวัดและอำเภอก็ยังขึ้นกับต้นสังกัดเดิม นับเป็นความสับสนวุ่นวายเกี่ยวกับสายการบังคับบัญชามาจนทุกวันนี้

พ.ศ. 2501 ถึง 2504 รัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธีระรัชต์ผู้ปวารณาตนว่าเป็นผู้รับผิดชอบแต่ผู้เดียว ในการตัดสินใจทุกเรื่อง เสนอต่อประชาชนคนไทย ว่าจะพัฒนาประเทศไทยให้เป็นประเทศอุตสาหกรรม ที่เจริญรุ่งเรืองอย่างรวดเร็ว เพื่อให้สมดังประกาศิต จึงได้เชิญชวนนักลงทุนต่างชาติมาเปิดโรงงานผลิต ภายในประเทศ และตั้งกำแพงภาษีกีดกันการนำเข้า สินค้าสำเร็จรูปยิ่งมกวันยิ่งมากขึ้น ผลงานปรากฏ ดังนี้

1. มีการก่อสร้างสิ่งสาธารณูปโภค (ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ ไปรษณีย์โทรเลข ถนน เขื่อนกั้นน้ำ คลองชลประทาน สะพาน ข้ามแม่น้ำ อาคารสถานที่ราชการ) อย่าง กว้างขวางทั่วถึง เรียกว่าเป็นยุคน้ำไหล ไฟฟ้าสว่าง โจรผู้ร้ายหัวหด
2. มีการปรับปรุงระบบการขนส่งทางบก รวม กิจการรถเมล์ต่างจังหวัดเป็น บ.ข.ส. ถนน ระหว่างจังหวัดตัดใหม่ตรงและกว้างขวาง ได้มาตรฐานสากลที่เรียกกันว่าซูเปอร์ไฮเวย์ ช่วยร่นระยะทางในการเดินทางไกล สำหรับการขนส่งสินค้าใช้รถบรรทุกชนิด 10 ล้อ สะดวกรวดเร็วทันใจ
3. มีโรงงานประเภทใช้แรงงานเช่น โรงงาน ทอผ้าปั่นด้ายฟอกย้อม โรงงานตัดเย็บ เสื้อผ้าสำเร็จรูป โรงงานผลไม้กระป๋อง อาหารกระป๋อง โรงงานทำของใช้พลาสติก โรงงานทำหีบห่อบรรจุภัณฑ์ โรงงานแปรรูปอาหารวัตถุดิบต่าง ๆ เกิดขึ้นโดยรอบ กรุงเทพมหานคร ดึงดูดแรงงานจากภาค เกษตรกรรมชนบทสู่ภาคอุตสาหกรรมใน นครหลวง
4. มีการลงทุนในธุรกิจและอุตสาหกรรม เกือบทุกประเภทตลอดเวลา ผู้คนมีงานทำ ตลอดเวลา มีความจำเป็นต้องใช้ภาษา ต่างประเทศและกระบวนการทำงานแบบ

นานาชาติ จึงมีการศึกษาภาษาต่างประเทศ คึกคัก มีการเปิดโรงเรียนพาณิชย์ โรงเรียน เลขานุการ การโรงแรมทั้งรอบเช้าและ รอบค่ำดึกคืน

5. มีแหล่งบันเทิงเรีงมย์มิให้หงอยเหงาใน ยามราตรี ก่อให้เกิดอุตสาหกรรมต่อเนื่อง มากมาย
6. มีการกระจายการศึกษาจนถึงระดับอุดม- ศึกษาสู่ภูมิภาคทุกภาคของประเทศ เตรียม แรงงานระดับมัธยมศึกษาประจำพื้นที่รองรับ การขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมสู่ชนบท ภูมิภาค

พ.ศ. 2505 ถึง 2515 รัฐบาลจอมพล ถนอม กิตติขจรซึ่งมีจอมพลประภาส จารุเสถียร รัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทยเป็นคู่หูสืบทอดเจตนารมณ์ ของจอมพลสฤษดิ์ ธีระรัชต์ในการพัฒนาเศรษฐกิจ เน้นด้านอุตสาหกรรมให้รุ่งเรืองรวดเร็วยิ่ง ๆ ขึ้น ไปอีกโดยตั้งคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (บีโอไอ) ให้มีหน้าที่กลั่นกรองคัดเลือกชักชวนผู้มาลงทุนเพื่อ บังเกิดผลดีแก่แผนพัฒนาเศรษฐกิจ ผลปรากฏดังนี้

1. ภาคอุตสาหกรรมในประเทศขยายตัวมี ขนาดใหญ่มากยิ่งขึ้น และมีเพิ่มประเภท หลากหลาย ก่อให้เกิดการเงินหมุนเวียน คล่องตัว สภาพการจ้างงานคึกคัก
2. มีการใช้เครื่องจักรเครื่องยนต์และมอเตอร์ ไฟฟ้าในงานบ้านและงานเกษตรขยายวง ออกไปอย่างกว้างขวาง บ้านคนในเมืองจะมีตู้เย็น พัดลม ทีวี หม้อหุงข้าว วิทยุ สเตอริโอ ปัมมน้ำมอเตอร์ รถจักรยานยนต์ และ/หรือรถยนต์ บ้านคนในชนบทก็ไม่น้อยหน้ากว่ากัน แต่อาจจะมีควายเหล็ก หรืออีแต่นทำงานในทุ่งนาสารพัดเอนก ประสงค์
3. มีการซื้อหาสิ่งอำนวยความสะดวกและ ทุบารมีประจำบ้านในลักษณะเป็นบ้านสมัย

ใหม่เนื่องจากคนไทยมีคติผีพื้นที่จะมีบ้านแบบฝรั่ง กินอาหารจีน และได้รับการปรนนิบัติเยี่ยงชายชาวญี่ปุ่น ถ้าให้ได้ครบองค์ 3 ตามที่กล่าวมานี้ พ่อค้านักอุตสาหกรรมในขณะนั้นทั้งขายเงินสดและเงินผ่อนรวยแล้วรวยอีก ทุกอย่างซื้อง่าย จำนำค้ำลอง

4. แพ้ชั้นเข้ามามีบทบาทเร่ร่อนนิยมในการครองชีพให้ฟุ้งเพื่อสุรุ่ยสุร่ายกันสุด ๆ
5. มีการติดต่อกับต่างชาติอย่างกว้างขวาง ไม่แต่เฉพาะด้านการทูตและการค้าเท่านั้น แต่ในด้านการแลกเปลี่ยนการท่องเที่ยว และการกีฬาตลอดจนด้านการศึกษาและอื่น ๆ ด้วย ประเทศไทยถูกขอให้จัดการแข่งขันกีฬาเอเชียนเกมส์ 3 ครั้งติด ๆ กัน ทุกคนอยากมาประเทศไทย
6. คนไทยเริ่มคุ้นเคยกับระบบการทำงานในโรงงานและสำนักงานจนมีความชำนาญ และประสบการณ์ดีพอสมควรแล้ว หลายคนที่แยกตัวจัดตั้งธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดย่อมเป็นของตนเอง หลายรายก็กลายเป็นหุ้นส่วนการค้าร่วมกับกิจการต่างชาติ หม่อมสาวหันหลังให้ท้องทุ่ง มุ่งหน้าสู่ประตูโรงงาน คนที่มีการศึกษาก็หวังนั่งห้องแอร์ ในสำนักงาน

พ.ศ. 2516 ถึง 2519 เป็นยุคประชาธิปไตยเบ่งบาน เกิดความไม่สงบในทางการเมืองลูกกลมมาเป็นความไม่สงบด้านแรงงาน ขณะเดียวกัน เกิดวิกฤตการณ์น้ำมันเชื้อเพลิงขาดแคลนทั่วโลก ก่อให้เกิดความชะงักงันทางธุรกิจอุตสาหกรรม ดันทุนการผลิตสูงขึ้น ๆ ไม่ลดละ ราคาขายถูกควบคุมไม่ให้ขึ้น ผู้บริโภคมีรายจ่ายต่าง ๆ เพิ่มขึ้น อำนาจซื้อจึงลดลง สิ่งของบางอย่างที่ส่อเค้าว่าจะขาดแคลน ประชาชนจะกว้านซื้อกักตุน ทำให้ของเหล่านั้นหายไประหว่างตลาด และมีราคาแพงขึ้นอย่างรวดเร็ว เช่น

ข้าวสาร ผงซักฟอก สบู่ ยาสีฟัน เสื้อผ้า ค่าขนส่ง ค่าโดยสาร น้ำตาลทราย การต่อต้านสินค้าญี่ปุ่นขององค์การนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทยที่หวังปลูกสำนึกความรู้สึกรักชาตินิยมแก่คนไทยทั้งชาติซึ่งนำโดยนายธีรยุทธ บุญมีผู้นำนักศึกษาในขณะนั้น ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนโยบายทางการตลาดและการผลิตอย่างหน้ามือเป็นหลังมือในระยะต่อมา กล่าวคือ มีการปรับปรุงระบบการผลิตเพื่อลดต้นทุนสินค้า และยกมาตรฐานของสินค้าให้สูงขึ้นทัดเทียมสินค้าชั้นดีจากต่างประเทศพร้อมกันนั้นก็ชี้ให้ประชาชนคนไทยเห็นผลลัพท์ที่จงใจคิดให้เห็นชัด ๆ ว่าสินค้านี้ "ผลิตในประเทศไทย" และเริ่มมีการแสวงหาตลาดต่างประเทศ ชดเชยการขาดทุนกำไรในตลาดภายในประเทศ

เหตุการณ์ทางการเมือง 14 ตุลาคม 2516
ทำให้ประเทศไทยมีรัฐบาลพระราชทานของนายสัญญา ธรรมศักดิ์รั้งอำนาจบริหารอยู่ชั่วระยะหนึ่ง ตามสมควรแก่เหตุการณ์ รัฐบาลนายธานินทร์ กรัยวิเชียรขึ้นมาแทนตามกระแสทางการเมืองยุคปฏิรูปการปกครอง ประเทศไทยใช้รัฐธรรมนูญสิ้นเปลืองไปหลายฉบับ เปลี่ยนรัฐบาลหลายชุดที่ได้มาจากทั้งการเลือกตั้งและแต่งตั้งธุรกิจอุตสาหกรรมต้องประสบระบอบตนเองฝ่าอุปสรรคอันเป็นผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมที่เดิยวดีเดิยวร้ายระคนกัน

ภายหลังเหตุการณ์ทางการเมือง 6 ตุลาคม 2519 ธุรกิจอุตสาหกรรมได้รับผลกระทบกระเทือนหนักจากความไม่สงบด้านแรงงานและความจำเป็นต้องปรับเพิ่มค่าครองชีพแก่ลูกจ้างพนักงานตามการเรียกร้องของสหภาพแรงงานที่กำลังเบ่งบานในช่วงเวลาที่ฟ้าสีทองม้องอำไพ ประชาชนเป็นใหญ่ในแผ่นดิน มีการนัดหยุดงานค้ายสินค้าสร้างสถิติสูงสุดถึงกว่า 300 กรณีในหนึ่งเดือน ดูเหมือนกฎหมายอยู่เหนือกฎหมาย ดังนั้น รัฐบาลหม่อมราชวงศ์ถนัดศรีพราโมจึงออกพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์เพื่อ

แก้ไขสถานการณ์ข้าแ่ทางอุตสาหกรรมในขณะนั้น และอาศัยจังหวะวงจรโค้ตามทีเมื่อตกต่ำถึงขีดสุด แล้ว ข้อมพยายามฟื้นตัวกระต่องขึ้นทีละน้อย ๆ ตามลำดับ จึงเป็นปัจจัยทีช่วยกันพยุงอุตสาหกรรมไทยให้ผ่านพ้นวิกฤติการณ์ค่า้างสูง วัตถุประสงค์แพ่ง ผลผลิตไม่มีคนรับซื้อในขณะนั้นไปได้อ่างสะบักสะบอม

มาถึงปี 2521 เป็นสมัยของรัฐบาลพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันท์ทีลดความขัดแย้งในสังคมด้วยนโยบายทีว่า “เราไม่มีเวลามาทะเลาะกันอีกต่อไปแล้ว” พร้อม ๆ กับการเชิญผู้มีอิทธิพลทุกกลุ่มผลประโยชน์มาร่วมจับบริ้นคึกแกงเขียวหวานเนื้อปลาข่าหรือสร้างสมานฉันท์ให้เป็นข่าวลงหนังสือพิมพ์บ่อยทีสุดทีจะบ่อยได้ เศรษฐกิจไทยเริ่มฟื้นตัวและมั่นคงแข็งแรงขึ้น ในขณะที่ประเทศรอบบ้านยังแทบไม่ได้ขยับเขยื้อน ธุรกิจอุตสาหกรรมของไทยพร้อมแล้วทีจะร่วมกิจกรรมการค้าในตลาดโลก

เช่นเดียวกันตั้งแต่ปี 2522 ถึง 2529 รัฐบาลของพลเอกเปรม ติณสูลานนท์ซึ่งเดินทางมารอยเดียวกับพลเอกเกรียงศักดิ์ ชมะนันท์ กล่าวคือก้าวข้ามลำห้วยจากตำแหน่งผู้นำและผู้มีอิทธิพลสูงสุดทางการทหารตามคำเชิญให้ขึ้นสู่เก้าอี้นายกรัฐมนตรีสานต่อความสัมพันธ์ระหว่างภาคธุรกิจเอกชนกับภาครัฐบาลโดยจัดทีเยวบินตระเวนเปิดตลาดการค้าระหว่างประเทศหลายทีเยวบินตลอด 8 ปีของการเป็นนายกรัฐมนตรี 2 สมัยติดกัน ช่วยให้อุตสาหกรรมของไทยได้ตลาดต่างประเทศมาช่วยเฉลี่ยค่าใช้้าง จากการทีสามารถเดินเครื่องจักรได้เต็มตัว อย่างไรก็ตามอุตสาหกรรมไทยยังต้องสนองนโยบายของรัฐบาลในเรื่องการใช้แรงงานให้มากกว่าเครื่องจักรอัตโนมัติ เพื่อลดปัญหาคนว่างงานทีเริ่มจะทวีความรุนแรงและก่อให้เกิปัญหาสังคมต่าง ๆ ตามมาอีก นานัปการ ดังนั้น ต้นทุนการผลิตสินค้าของไทยจึงสูง เสียเปรียบสินค้าจากประเทศคู่แข่งในตลาดโลกเป็นอย่างมาก อนึ่ง สินค้าไทยยังไม่มีโอกาส

ขายในซือียี่ห้อของตนเอง เกือบทั้งหมดทีส่งออกเป็นการผลิตตามคำสั่งภายใต้เครื่องหมายการค้าของผู้สั่งหรือผู้มาลงทุนในไทยซึ่งเป็นเจ้าตลาดอยู่ ดังทีแอ็ด คาราบาวร้องเพลงว่า “คนไทยได้หน้า ฝรั่งมั่งคั่งได้เงิน” เพราะในระบบการค้าสมัยใหม่ ผู้ทีอยู่ในช่องทางการจัดจำหน่ายทุกทอดย่อมมีกำไรมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความเสียงและปริมาณการลงทุน แต่ร่วมกันทุกทอดราคาสินค้าจากต้นตอผู้ผลิตทีจะถึงมือผู้บริโภคปลายทางราคาจะเพิ่มขึ้นอย่างน้อย 2-10 เท่าตัว ซึ่งประเทศไทยขายสินค้าแต่ราคา เอฟ.โอ.บี. เท่านั้น ดังเช่น กล้วยหอมราคาส่งออกจากประเทศไทยผลละไม้เกิน 5 บาท แต่ราคาขายในซูเปอร์มาร์เก็ตทีญี่ปุ่นไม่ต่ำกว่า 50 บาท ดังนั้น พ่อค้านานาชาติทีรับกล้วยหอมออกจากประเทศไทยทุกทอดทำกำไรร่วมกัน

พ.ศ. 2530 ถึง 2534 นายกรัฐมนตรีพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณเจ้าของคำพูดทีว่า “ไม่มีปัญหา” เพราะท่านพยายามทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย ๆ ธรรมดา ๆ ตามแนวนโยบายทีท่านประกาศว่า “จะเปลี่ยนสนามรบให้เป็นสนามการค้า” บรรดาประเทศรอบบ้านของไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศในคาบสมุทรอินโดจีนเต็มใจขานรับนโยบายการเมืองดังกล่าว เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลาย ๆ ด้านทั้งในประเทศและต่างประเทศรอบบ้านดังนี้

1. ประเทศในคาบสมุทรอินโดจีนเริ่มเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองและระบบเศรษฐกิจเพื่อความเหมาะสมกับการค้าระหว่างประเทศทีจะต้องขยายตัวอีกกว้างขวางต่อไป
2. ประเทศต่าง ๆ ดังกล่าวติดต่อกับขอรับความช่วยเหลือทางด้านวิทยาการประสบการณ์ความรู้ความชำนาญซึ่งบุคลากรคนไทยรับรู้เรียนรู้สั่งสมกลืนกลายกับขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมอบรบบ่มอย่างพิถีพิถันเป็นเวลาเกือบ 40 ปีในทุกด้าน ทุกแห่งทุกมุมมาแล้ว ตัวอย่างเช่น ระบบ

ไซโลและการลำเลียงพืชไร่ในพม่า ระบบการเงินการธนาคารในลาวและเขมรโดยธนาคารชั้นนำของไทย เทคนิคการจับปลาและถึงพลาสติกขนถ่ายในอุตสาหกรรม การประมงของไทยแก่มาเลเซีย รดตึก ๆ ตู้บั้งคลาเทศ

ธุรกิจอุตสาหกรรมของไทยได้รับการยอมรับว่ามีฝีมือละเอียดประณีตสามารถดัดแปลงเทคโนโลยีขั้นสูงจากประเทศที่เจริญแล้วมาเป็นของตน

3. นักธุรกิจอุตสาหกรรมของไทยคุ้นเคยกับธรรมเนียมปฏิบัติ วิธีการต่าง ๆ ที่ใช้ในโลกรธุรกิจอุตสาหกรรม ประเทศไทยเชื่อมโยงระบบสื่อสารคมนาคมล้ำสมัยกับนานาประเทศที่เจริญแล้ว และมีปริมาณสินค้าออกจากภาคอุตสาหกรรมก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มจากการส่งออก ลดช่องว่างการเสียเปรียบดุลการค้าที่เกิดขึ้นในอดีตลงได้มาก สินค้าไทยมีศักยภาพในการส่งออกได้ทุกชนิด

ธุรกิจการค้าอุตสาหกรรมไทยจำต้องสะดุดอีกครั้งหนึ่ง ต่อเหตุการณ์ทางการเมืองที่ รสช. ยึดอำนาจการปกครองประเทศเมื่อ 23 กุมภาพันธ์ 2534 แล้วมอบให้นายอานันท์ ปันยารชุนเป็นนายกรัฐมนตรีสมัยที่ 1 ตามมาด้วยเหตุการณ์พฤษภาทมิฬ 2535 ในสมัยของพลเอกสุจินดา คราประยูรเป็นนายกรัฐมนตรี จนในที่สุด ดร.อาทิตย์ อุไรรัตน์ประธานรัฐสภาตัดสินใจเสนอชื่อนายอานันท์ ปันยารชุน หวนกลับมาเป็นนายกรัฐมนตรีไปรุ่งใสสมัยที่ 2 อย่างพลิกสื่อกเพื่อรักษาภาพลักษณ์ของประเทศไทยที่ดีดั้งเดิมในสายตาของชาวโลกต่อไป จนกว่าจะมีการเลือกตั้งทั่วไปให้ประชาชนคนไทยทั่วประเทศตัดสินใจเลือกผู้นำและพรรคการเมืองที่พึงปรารถนาอีกครั้งหนึ่ง โฉมหน้าของธุรกิจการค้าอุตสาหกรรมของไทยพลิกผันไปอีกครั้ง

1. มีโครงการก่อสร้างสิ่งสาธารณูปโภคขนาดใหญ่ เช่น ถนนลอยฟ้า ทางด่วน โทรศัพท์ 3 ล้านเลขหมาย และโครงการสร้างศูนย์การค้า ที่อยู่อาศัย ขนาดมหึมาผุดเป็นดอกเห็ด ซึ่งก่อให้เกิดการเงินเดินสะพัด อุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานก่อสร้างและความต้องการแรงงานชายชาวเดิบริดแทนที่

2. มีการประกาศใช้ระบบภาษีมูลค่าเพิ่มแทนระบบภาษีการค้า ซึ่งจะเอื้อประโยชน์โดยตรงแก่ธุรกิจอุตสาหกรรมการค้าส่งออก และจะมีผลพลอยให้ธุรกิจอุตสาหกรรมการค้าภายในประเทศคล่องตัวตามไปด้วย

3. มีการลงนามร่วมกันกับกลุ่มประเทศอาเซียนเพื่อจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียนหรืออาฟต้า นั่นก็คือภายใน 15 ปีนับแต่ 2536 เป็นต้นไปแต่ละประเทศสมาชิกจะพิจารณาลดอัตราภาษีศุลกากรขาเข้าของตนเองลงจนในที่สุดจะเป็นเขตปลอดภาษีสำหรับการค้าระหว่างประเทศในกลุ่ม จึงเป็นประกาศิตแก่ธุรกิจอุตสาหกรรมไทยทุกประเภทต้องแข่งแกร่ง มีประสิทธิภาพ และพร้อมเสมอที่จะเคลื่อนย้ายไปลงทุนยังต่างประเทศ เปลี่ยนโครงสร้างองค์กรของตนเป็นธุรกิจอุตสาหกรรมข้ามชาติ อุตสาหกรรมชนิดใดที่เสียเปรียบประเทศสมาชิกในกลุ่มก็จำต้องเร่งปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงเสียแต่เนิ่น ๆ

4. มีความสะดวกเกี่ยวกับการชำระเงินระหว่างประเทศของภาคธุรกิจเอกชนมีการใช้บัตรเครดิตในมาตรฐานสากล และมีการพัฒนาตลาดทุน ทำให้ประเทศไทยมีสภาพคล่องและความพร้อมสำหรับธุรกิจอุตสาหกรรมไทยไปลงทุนยังต่างประเทศ และต่างประเทศมาลงทุนในไทย ตลอดจนการทำธุรกิจระหว่างประเทศรูปแบบอื่น ๆ ทั้งสิ้น โดยไม่ต้องกังวลต่อสถานการณ์ไม่แน่นอนทางด้านการเมือง

การเลือกตั้งทั่วไปเมื่อ 13 กันยายน 2535 พรรคการเมืองสำคัญเกือบทุกพรรคได้จำนวน ส.ส. เข้าสู่สภาเกือบจะเท่า ๆ กัน เนื่องจากพรรคประชาธิปไตยมีจำนวน ส.ส. มากที่สุดมากกว่าพรรคราชาธิปไตย

ที่ตามมาเป็นลำดับสองเพียง 1 คนเท่านั้น จึงทำให้ นายชวน หลีกภัย หัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ได้เป็นนายกรัฐมนตรีตามครรลองของรัฐธรรมนูญ คณะรัฐมนตรีชุดปัจจุบันนี้ประกอบด้วยผู้มีประสบการณ์ด้านธุรกิจการค้าอุตสาหกรรมชั้นนำของประเทศ อย่างเช่น ดร.อานวย วีรรณ นายบุญชู โรจนเสถียร ดร.สาวิตร โพธิ์วิหก นายธานีทร นิยมานเหมินทร์ ดร.ศุภชัย พานิชภักดิ์ และผู้มีประสบการณ์ด้านอื่น ๆ รวมทุกด้าน เช่น พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ นายพิศาล มูลศาสตร์สาทร นายบัญญัติ บรรทัดฐาน เจาของนายกรัฐมนตรีนายชวน หลีกภัย ดร.สุรินทร์ พิศสุวรรณ น.ต.ประสงค์ สุ่นศิริ เป็นต้น คนไทยทั้งประเทศยอมรับคณะรัฐมนตรีชุดนี้ด้วยความพึงพอใจและไว้วางใจในระดับสูงอย่างไม่เคยมีคณะรัฐบาลชุดไหนในอดีตเคยได้รับมาก่อน

ตามที่ได้อธิบายภาพรวมของธุรกิจอุตสาหกรรมไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันดังกล่าวข้างต้นนี้ จะพบว่าความผันแปรทางการเมืองภายในประเทศเป็นปัจจัยสำคัญส่งผลกระทบต่อธุรกิจอุตสาหกรรมมากกว่าความผันแปรทางเศรษฐกิจทั้งในและต่างประเทศ ดังนั้น จากปี 2530 เป็นต้นมาจะปรากฏเด่นชัดว่าบรรดาผู้นำของประเทศที่ทอดอำนาจการปกครองต่อกันมาทุกผู้ทุกนามมีแนวคิดสนับสนุนนโยบายการค้าเสรี พยายามเลิกการควบคุมราคาสินค้า ดังตัวอย่างเช่น ในสมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ นายกร ทักษะรังสี รมต.ประจำสำนักนายกรัฐมนตรี ได้ดำเนินการอยู่จนจนในที่สุดก็ประสบผลสำเร็จในการปล่อยให้ราคาน้ำมันลอยตัว ไม่ผูกพันกับการเมือง นายอรรถ ศัลยาอ่อนกล้าตัดสินใจปล่อยให้มีการนำเข้าปูนซีเมนต์ เนื้อสุกรในคราวที่เกิดการขาดแคลน หากบรรดา ส.ส.ในปัจจุบันและอนาคตมีทัศนคติที่กว้างไกล และจริงใจต่อปัญหาปากท้องของประชาชนอย่างแท้จริงแล้ว แต่นั่นต่อไป ธุรกิจของประเทศไทยคงจะเคลื่อนไหวขึ้นลงเสรีตามกลไกของภาวะเศรษฐกิจอย่างแท้จริงเช่นกัน

ปลอดจากอิทธิพลทางการเมืองยิ่งขึ้น

ปัจจุบัน ธุรกิจอุตสาหกรรมไทยได้ล้มล้มรสมหอมหวานของกำไรจากการส่งออกพอสมควรโดยมีแนวโน้มที่จะขยายฐานการผลิตเพื่อส่งออกอย่างกว้างขวางในรายการสินค้าเกือบทุกประเภทและทุกขนาดของการทำธุรกิจ ไม่ใช่บริษัทใหญ่ ๆ เท่านั้นที่มีกิจกรรมการส่งออก แต่กิจการห้องแถวก็มีส่วนร่วมในการผลิตสินค้าเพื่อการส่งออกเห็นปรากฏอยู่ทั่วไป ดอกไม้ประดิษฐ์ก็ดี หลอดไฟหิ้งห้อยก็ดีในกระบวนการผลิตนั้น มีการกระจายงานให้ชาวบ้านเป็นจำนวนมากรับช่วงงานไปทำกันเป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือนเป็นล่ำเป็นสันยึดเป็นอาชีพถาวรได้เลย ฉะนั้น เมื่อพูดถึงถึงอุตสาหกรรมในประเทศไทย จงอย่ามองข้ามอุตสาหกรรมในครัวเรือน กิจการห้องแถว งานฝีมือที่ทำในสลัมหรือแม้แต่งานช่างที่ทำบนบาทวิถีข้างถนน เพราะเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการผลิต และสามารถสร้างงานให้คนไทยเป็นจำนวนมาก

สินค้าไทยที่เกี่ยวกับหัตถกรรมเป็นที่ยอมรับว่ามีฝีมือประณีตคุณภาพเยี่ยม ทว่ามีข้อตำหนิเกี่ยวกับรูปแบบไม่ตรงตามรสนิยมของลูกค้า นักปัญหานี้ขึ้นอยู่กับผู้ประกอบการเท่านั้น ที่จะสั่งให้แรงงานของตนผลิตแบบไหน อนึ่ง ในอนาคตโรงเรียนอาชีวะทั้งหลายคงจะผลิตช่างออกแบบอุตสาหกรรมที่มีคุณภาพพอเพียงแก่งานซึ่งมีช่องทางทำมาหากินกว้างไกล แนวความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ถูกทางเพราะจะเป็นที่ยอมรับมีดังนี้

1. แบบสากลนิยมเพื่อสนองรสนิยมส่วนตัวของลูกค้านานาชาติ
2. แบบศิลปไทยแท้และประยุกต์เพื่อสนองเอกลักษณ์ของชาติสำหรับลูกค้าเก็บสะสม
3. แบบตามสั่งอย่างเคร่งครัดเพื่อสนองตอบความต้องการเฉพาะราย
4. แบบล้ำยุคเพื่อสนองจินตนาการก้าวไกลของลูกค้าประเภทที่ชอบเป็นผู้นำแฟชั่น

ญี่ปุ่น เกาหลีฮ่องกงประสบความสำเร็จอย่างมากในการผลิตสินค้าตามแบบต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ในขณะที่เดียวกัน ฝรั่งเศส อิตาลี เยอรมัน สวิตเซอร์แลนด์ ได้ชื่อว่าเป็นผู้นำในการออกแบบสินค้า จนมีผู้ออกเลียนแบบตามอยู่เสมอ ประเทศไทยคงจะยังไม่สามารถทำได้ถึงระดับ 4 ประเทศในยุโรป แต่ให้พิจารณาตามแนวทาง 3 ประเทศในเอเชียที่กล่าวในตอนต้นจะเหมาะสมกว่า

ปัญหาของอุตสาหกรรมไทยในระบบโรงงาน

1. เริ่มจะขาดแคลนวัตถุดิบ หรือไม่ก็ราคาวัตถุดิบขยับตัวสูงขึ้น ๆ ทุกที สำหรับกิจการอาหารทะเลกระป๋อง ปัญหาการขาดแคลนวัตถุดิบเป็นมานานแล้ว และทวีความรุนแรงยิ่งขึ้นทุกขณะ

2. สร้างมลภาวะ ก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญแก่ผู้อยู่อาศัยโดยรอบและชุมชนคนเมืองเมื่อ 20 ปีก่อนโน้นคนในลุ่มแม่น้ำแม่กลองตอนล่างประสบภาวะน้ำเสีย เมื่อปี 2535 คนในลุ่มแม่น้ำมูลแม่น้ำชีก็ประสบภาวะเช่นเดียวกัน มาตรการป้องกันมลภาวะเป็นภาระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นอีกอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้แก่อุตสาหกรรมไทย ทำให้เสียเปรียบอุตสาหกรรมของประเทศอื่นที่ยังไม่มีปัญหาหรือไม่เคร่งครัดเรื่องสภาพมลภาวะ

3. แข่งขันกันด้วยวิธีตัดราคาแล้วมาบีบคั้นค่าแรงค่าวัตถุดิบ การกระทำในลักษณะนี้ในระยะยาวจะอ่อนเปลี้ยเพลียแรงไปตาม ๆ กัน ไม่สามารถพัฒนาธุรกิจตลอดจนคุณภาพของสินค้าให้โดดเด่นเหนือสินค้าชั้นดีจากประเทศที่เจริญทั้งหลาย

ทางออกสำหรับอนาคตของอุตสาหกรรมไทยมีดังนี้

1. ลงทุนในระบบการผลิตด้วยเครื่องจักรอัตโนมัติเพิ่มมากขึ้นในโอกาสที่ทำได้ เพื่อลดต้นทุนต่อหน่วย และยกระดับคุณภาพสินค้าสูงขึ้นอย่างสม่ำเสมอ เพราะโดยทั่วไปแล้ว เครื่องจักรทำงานได้มาตรฐานเดียวกันทุกชิ้นครบถ้วนสมบูรณ์กว่าคน

แต่ทั้งนี้ระบบการตลาดจะต้องมีประสิทธิภาพและยืดหยุ่นสูงกล่าวคือต้องมีตลาดที่กว้างขวางรองรับสินค้าทุกเกรดในปริมาณไม่จำกัด ถ้าตลาดหนึ่งปฏิเสธสินค้า ก็สามารถผลักดันสินค้าสู่อีกตลาดหนึ่งโดยพลัน ซึ่งน่าจะทำได้ เพราะสินค้าไทยเริ่มมีชื่อในตลาดโลกแล้ว

2. ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทบทวนเรื่องนิคมอุตสาหกรรมให้สามารถตอบสนองความต้องการของทุกฝ่ายได้ลงตัว ทุกวันนี้ต่างฝ่ายต่างคั่งร่น จึงไม่มีผู้ใดประสบความสำเร็จในระดับสูง ไม่ว่าเจ้าของนิคมอุตสาหกรรมก็ดี เจ้าของโรงงานก็ดี ชาวบ้านโดยรอบก็ดี ข้าราชการกระทรวงทบวงกรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดก็ดี คงจะคิดพร้อมกันที่จะทำอุตสาหกรรมของประเทศ ผลประโยชน์ส่วนตนจึงจะเกิดอย่างน่าพึงพอใจ

3. คำนึงถึงการไปลงทุนในต่างประเทศโดยตรง เพราะขณะนี้正是จังหวะที่อุตสาหกรรมไทยมีความพร้อมสุดขีด ในขณะที่ประเทศเพื่อนบ้านยังไม่ได้ขยับ ดังนั้น ผู้ที่เริ่มก่อนย่อมเป็นผู้ที่ได้เปรียบ พ่อค้าข้าวและเจ้าแก่งโรงสีไทยน่าจะรีบไปครอบครองอุตสาหกรรมข้าวครบวงจรเสียแต่ตอนนี้ก่อนที่จะชาวเวียดนามยังกล้าทางสู่ตลาดโลกไม่ถูก และพ่อค้าชาวสิงคโปร์และชาวฮ่องกงยังคงมกลืนไม่ทัน สินค้าหลายชนิดผลิตให้เป็นกึ่งสำเร็จรูปแล้วส่งเข้าประเทศไทยเพื่อประกอบให้เป็นสินค้าสำเร็จรูปตามความต้องการของตลาดโลก ก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะหลีกเลี่ยงมลภาวะในประเทศไทย และลดต้นทุนวัตถุดิบไปในตัว

4. แสวงหาสัมปทานแล้วมาแบ่งเขตดำเนินการกันภายหลัง หลีกเลี่ยงสภาพการแข่งขันกันซึ่งหน้า หรือประมุขงานแข่งกันซึ่งย่อมจะต้องตัดราคากันเอง ยกตัวอย่าง ถ้าผู้ใดก็ตามได้สิทธิบัตรก่อตั้งโรงงานในลาวน่าจะเรียกกระคมทุบพร้อมหน้ากันเป็นกิจการค้าร่วม ผลิกระบบคราวละมาก ๆ ให้โรงงานเดินเครื่องเต็มตัว แล้วจะคิดครายี่ห้อใด ต่าง

ก็ไปทำการส่งเสริมการตลาดกันเอง ดูเหมือนในระยะแรกเริ่มเดิมทีที่ประเทศไทยยังเป็นตลาดขนาดเล็กจั่ว สิ้นค้าญี่ปุ่นเกือบทุกยี่ห้อจำต้องรวมตัวกันลักษณะนี้ ต่อมาเมื่อตลาดขยายตัวเต็มที่แล้ว จึงมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา

5. บริหารโรงงานระบบจิวต์แต่แจ้ว ไม่มีความจำเป็นที่อุตสาหกรรมไทยจะต้องขยายตัวตามแนวนอน แต่อาจจะต้องขยายตัวตามแนวตั้งเมื่อถึงจังหวะอันควร เพราะในอนาคตสินค้าทุกชนิดมีการล้าสมัยรวดเร็ว และมีสินค้าชนิดอื่นใช้แทนกันได้ซึ่งหาไม่ยาก รสนิยมของผู้บริโภคอาจจะเปลี่ยนแปลงโดยความภักดีต่อยี่ห้อไม่อาจหลงเหลือเหมือนดังเช่นลูกค้าในอดีต เพราะการพัฒนาผลิตภัณฑ์เป็นตัวเร่งลูกค้า การตัดสินใจซื้อมิได้อาศัยเงินในกระเป๋ แต่เพราะความอยากได้โดยมีบัตรเครดิต

สนับสนุนให้สามารถตัดสินใจซื้อโดยพลัน และสินค้าทุกยี่ห้อจะสามารถพ่วงต่อเข้ากันได้เป็นมาตรฐานสากล

เส้นทางของอุตสาหกรรมไทยมองไปในโลกกว้างแล้ว เห็นอนาคตสดใส เพราะมีที่ว่างให้ลงทุนอีกมากโดยเฉพาะในประเทศแถบคาบสมุทรอินโดจีน และในประเทศกลุ่มอาเซียน สุดแต่จะฉวยโอกาสหาจังหวะไขว่คว้า ส่วนอุตสาหกรรมภายในประเทศจะต้องจัดการกับภาวะต้นทุนสูงขึ้นเนื่องจากค่าแรงก็ดี วัตถุดิบก็ดี รวมทั้งค่าใช้จ่ายในการรักษาสภาพแวดล้อมมิให้เกิดมลพิษเป็นปัญหาสำคัญที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ คนไทยอาจจะต้องล้มท้องทุ่ง หันหน้ามุ่งสู่โรงงาน คิดถึงผลผลิตสู่ตลาดโลกมีโอกาสไปยุโรปได้นอนบ้านฝรั่ง ย้อนมาจิ้นกินอาหารฮองเต้ วกขึ้นญี่ปุ่นมีเกอิชาปรนนิบัติสมใจนึก

บรรณานุกรม

- “กัมพูชาวันนี้ . กับโอกาสทางธุรกิจ” เศรษฐกิจธนาคารกรุงเทพ 24, 10, ตุลาคม 2535 หน้า 16-24
- “การเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม : อาหารทะเลส่งออกปศุสัตว์” สรุปข่าวธุรกิจธนาคารกสิกรไทย 23, 22, พฤศจิกายน 2535 หน้า 3-6.
- “การเลิกสาร LFC : ผลกระทบต่ออุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง” สรุปข่าวธุรกิจธนาคารกสิกรไทย 23, 22, พฤศจิกายน 2535 หน้า 29-32
- “ดัชนีราคาสินค้าส่งออก กรกฎาคม 2535” เศรษฐกิจการพาณิชย์ 23, 237, กันยายน-ตุลาคม 2535 หน้า 108
- “ดัชนีราคาสินค้าส่งออก สิงหาคม 2535” เศรษฐกิจการพาณิชย์ 23, 237, กันยายน-ตุลาคม 2535 หน้า 114.
- “ต่างประเทศ, เม็กซิโก : อนุมัติแห่งทวีปอเมริกา” สรุปข่าวธุรกิจธนาคารกสิกรไทย. 23, 22, พฤศจิกายน 2535 หน้า 20-28.
- “ตารางสรุปดัชนีราคาสินค้าส่งออก 2528-2535” เศรษฐกิจการพาณิชย์ 23, 237, กันยายน-ตุลาคม 2535 หน้า 102.
- “สู่ทางการขยายตลาดสินค้าไทยในยุโรปตะวันออก” เศรษฐกิจการพาณิชย์ 23, 237, กันยายน-ตุลาคม 2535 หน้า 62-65
- “สถิติเศรษฐกิจ : สินค้าส่งออกและนำเข้าที่สำคัญ” เศรษฐกิจธนาคารกรุงเทพ. 24, 10, ตุลาคม 2535 หน้า 40-41.
- “สิ่งแวดล้อม : กลยุทธ์ความได้เปรียบเสียเปรียบ ?” เศรษฐกิจธนาคารกรุงเทพ. 24, 10, ตุลาคม 2535 หน้า 6-12.